

УДК 338.45

И. М. Посохов, к.е.н., доцент, «НТУ ХПИ», Харків

ТРАКТОВКА КАТЕГОРІЯ КОРПОРАЦІЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

В США та Великобританії згідно законодавству до категорії «корпорація» відносяться організації, що володіють рядом ознак: наявність більше одного засновника компанії; наявність статусу юридичної особи; організація носить комерційний характер, тобто ставить своїм завданням отримання прибутку; безстрокове існування; централізоване управління через органи управління корпорацією; обмежена відповідальність засновників; вільний перерозподіл акцій (паїв) всередині організації [2, 3].

Сам термін «корпорацій» в англосаксонській системі права використовується дуже широко. Цим терміном завжди користуються, коли хочуть підкреслити, що будь-яка організація, яка називається «корпорацією», визначається як єдине ціле і може виступати учасником в цивільному обороті. Економісти і правознавці США під поняттям «підприємницька корпорація» розуміють правову форму бізнесу, яка відрізняється і відокремлюється від конкретних осіб, які ним володіють. Так, підприємницькому акціонерному товариству, як організаційній формі господарського корпоратизму, відповідає поняття «joint stock business corporations» [2]. Сучасні види корпорацій США наведено (в табл. 1).

Таким чином, в США поняття «корпорація» охоплює практично різні види юридичних осіб. Якщо в США і Англії поняття «корпорація» обов'язково пов'язано з акціонерним товариством, то в континентальній Європі це поняття набагато ширше.

В нього включаються крім акціонерних товариств маса інших юридичних осіб: різні види товариств (повні, командитні), господарські товариства (з обмеженою і додатковою відповідальністю), господарські об'єднання (концерни, асоціації, холдинги тощо), виробничі та споживчі кооперативи. Одночасно слід зазначити, що не у всіх країнах континентальної Європи термін «корпорація» має законодавче закріплення. Наприклад, у Франції термін «корпорація» не використовується взагалі, а юридичні особи поділяються на товариства та асоціації. У Німеччині більш поширені картелі і концерни, в Англії і США - холдингові компанії. В даний час відбувається процес укрупнення корпорацій. Якщо раніше їх інвесторами виступали тільки громадяни, то зараз у багатьох країнах поширеним є участь в них інших юридичних осіб. Це дало можливість створювати «суперкорпорації» (ТНК).

Таблиця 1- Види корпорацій США в залежності від цілей корпорації

Публічні корпорації (public corporation)	Створюються для здійснення окремих урядових функцій (наприклад, корпорації з комплексного використання природних ресурсів, муніципальні корпорації в галузі місцевого самоврядування), які включають державні та муніципальні органи. Акції таких підприємств належать державі.
Напівпублічні корпорації (quasi-public corporation)	Служать загальним потребам населення, наприклад корпорації в області постачання населення газом, водою, електрикою та ін. До цього числа корпорацій включають також підприємства, пов'язані з державною формою власності (підприємства оборонного, космічного комплексу та ін.) Акції таких підприємств також належать державі.
Підприємницькі корпорації (business corporation)	Утворюються виключно з метою отримання прибутку. Підприємницькі корпорації – комерційні організації у формі акціонерних товариств. Серед підприємницьких корпорацій судовою практикою легалізована так звана закрита корпорація (close corporation). Особливості її статусу полягають в наступному: обмежена чисельність акціонерів; заборона особистої підписки на акції; обмеження свободи передачі акцій. Необхідно зазначити, що закрита корпорація американського права майже повністю збігається з відомим вітчизняним правом закритих акціонерних товариств.
Непідприємницькі корпорації (nonprofit corporation)	Основною метою яких не є отримання прибутку. До таких корпорацій відносяться: релігійні організації, корпорації в галузі освіти.

Складено автором на основі джерела [1]

Незважаючи на різні підходи до поняття корпорації, ні в Англії, ні в США, згідно із законодавством, товариства як організаційно-правова форма здійснення підприємницької діяльності не відносяться до числа корпорацій.

У Німеччині термін «корпорація» найчастіше є позначенням юридичної особи, яка являє собою об'єднання з чітко вираженою самостійністю по відношенню до своїх учасників. Корпораціями в чистому вигляді є акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю, їх правовий статус визначається спеціальними законами - Законом про акціонерні товариства 1965 р. і Законом про товариства з обмеженою відповідальністю 1892 р., незважаючи на це, єдиного розуміння корпорації в Німеччині немає.

Є.П. Губин і П.Г. Лахно вважають, що «за наявності певних історичних особливостей і традицій правового регулювання у всіх правових системах» корпорація «розглядається як штучна правова конструкція, що володіє особливостями, що відрізняється її від інших форм підприємницької діяльності» [5]. Вони вважають, що поняття корпорація в країнах континентального права значно ширше, ніж у Великобританії та США.

Згідно з прийнятою в багатьох європейських країнах континентальною правовою системою, корпорацією визнається така юридична особа, вигоди від діяльності якої отримують всі її учасники. При деяких відмінностях у правовій базі розвинутих країн корпоративна форма підприємництва має спільні риси. У країнах англосаксонської правової системи термін «корпорація» – синонім юридичної особи. Таким чином, корпорація історично виникла і отримала подальший розвиток як синонім юридичної особи і на сучасному етапі розвитку розглядають корпорацію, як організаційно-правову форму підприємництва. На певному етапі історичного розвитку персональні об'єднання (товариства) перестали відповідати вимогам економічного обороту. Складні господарські зв'язки зажадали створення такого об'єднання, яке має бути певною мірою відокремлено як від складу учасників, так і від їхньої волі. Іншими словами, замість об'єднання осіб виникає нове обличчя, створене об'єднанням осіб, - юридична (моральна) особа, або корпорація.

Література. 1. *Голікова Т.В.* Розвиток муніципального корпоратизму в Україні // Економіка і прогнозування. – 2004. - №3. – С. 71. 2. *Євтушевський В.А.* Стратегія корпоративного управління: [монографія] / В.А. Євтушевський, К.В. Ковальська, Н.В. Бутенко. - К.: Знання, 2007. - 287 с. 3. *Экономика* / Под ред. *А.С. Булатова*. — М.: Инфра-М, 2010. — 896 с. 4. *Бернам У.* Правовая система США. М., 2006. С. 909 - 925. 5. *Предпринимательское право Российской Федерации* / Под ред. *Е.П. Губина, П.Г. Лахно*. М.: Юристъ, 2005. С. 187.